

सम्पादकीय

अभ्यं सुधारको खाँचो

रामनाथरायम विडारी

यतिकेला प्रशारण लाइन र वितरण लाइनमा आएको गडबडीका कारणबाटको लोडसेंडिङ हुँदैन भन्ना पनि हुँच्चा आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अन्यसम्म राष्ट्रिय गिडमा विभिन्न जलविद्युत तथा सौर्य आयोजनाबाट २६ सय ८४ मेगावाट विद्युत जोडिनु यसको मुख्य कारण हो।

नेपालमा विकासका कुनै पनि पूर्वाधार आशलादा हिसाबले अघि बढेका छैनन् कुनै पनि अर्थिक परिस्तरक सकारात्मक छैनन् राष्ट्रिय गैरव नाम दिएका आयोजनादेखि गाउँको सामान्य सडकसम्पर्को प्रगति निराशात्मक छ। भ्रष्टाचार र कुशासनले मुलुक ग्रस्त छ। खासगरी उच्चपद्धति कर्मचारी र राजनीतिक दलका शीर्ष नेताको सबैखाले बदमासीमा देखिएको सलमनलाले सिंगो मुलुकवासीलाई चिन्तित तुल्याएको छ।

जाताते निराशा छारहेको यस्तो प्रतिकूल अवस्थामा पनि विद्युतका क्षेत्रमा देखिएको सफलताले नेपालीजनमा कही खुसी सञ्चार हुन स्वाभाविक हो। यतिकेला वर्षायाममा नेपालीले चाहिए जित विद्युत उपयोग गर्न पाउँछन् ७ वर्षायाम २७ प्रतिशत थप नेपालीले विद्युत उपयोग गर्न पाएका छन्। त्यति मात्र हैन, नेपालले अधिन्लो अर्थिक वर्षमा ४९ करोड ३० लाख युनिट बिजुली भारत निर्यात गरी ३ अर्ब दश करोड रुपियाँ आमदानी गरेको थियो गत अर्थिक वर्षमा १ अर्ब ३४ करोड युनिट विद्युत निर्यात गरी ३० अर्ब ४५ करोड रुपियाँ कमाएको थियो भारतसँग निकै ढुवो व्यापार घाटा थिएरहेको नेपालका लागि विद्युत निर्यातको यो आँकडा सुख्द खबरसमेत हो। अर्थिक वर्ष २०७२/७३ सम्म कुल जनसंख्याको ६२ प्रतिशत घरमा मात्रै विद्युतीकरण भएकामा अहिले यस्तो प्रतिशत १५ पुगेको दाबी नेपाल विद्युत प्राधिकरणको छ। आगामी २ वर्षमा सबै घरमा विद्युत पुन्याउने उसको लक्ष्य पनि उचित छ। त्यैसिरारी अर्थिक वर्ष २०७९/८० मा आइपुदा प्रतिवर्ति कार्यिक ऊर्जा खपत ३८० युनिट पुनु पनि सकारात्मक एक्ष हो। यसरी हैदौं हिउँदमा पनि निर्यात गर्न नसके क्षमता बढिरहेको छ। जसलाई नेपालीको अर्थिक अवस्था सुधार्नुका रूपमा लिन सकिन्न्य।

यति हैदौंहैदै पनि हिउँदमा नेपालले पुनः भारतसँग किनेर स्वदेशी माग धानुपर्ण अवस्था भने कायमै छ। त्यैसिरारी इयाप्प इयाप्प गइरहते जस्ता समस्याका कारण सेवा प्रभावकारी हुन सकेको छैन। यसरी हैदौं हिउँदमा पनि निर्यात गर्न नसके पनि आत्मतिर्भर हुने उपयोग चाहिएको छ भने स्तरीय प्रशारण र वितरण लाइन आवश्यक देखिएको छ। जसलाई हाम्रो विद्युत सुधासनलाई पुर्णि गर्न नसक्छ।

नेपाल विद्युत प्राधिकरणको अनियमितता रोक्ने, बाँकी घर प्राधिकरणलाई पनि विद्युत सेवा उपलब्ध गराउने, सबार र साधनलागायत प्राधिकरणको सम्पन्न दुर्घटयाग हुन्दाट रोक्ने जस्ता कायमा अब प्राधिकरणको ध्यान जान आवश्यक छ। त्यैसिरारी नाका थुपार्ने भन्ना गाहकलाई आकर्षित गर्नेखालका योजना ल्याउनुपर्ण विद्युत चुहावटको समस्या समाधान गरेर अर्थ बढ़ाउनु पनि उत्तिकै जरुरी छ। हुन त ७ वर्षाधि २५.७८ प्रतिशत चुहावट रहेकामा २०७९/८० मा आइपुदा यस्तो प्रतिशत १३.४६ मा भरेको छ। तर यतिमा चित बुझाउनुले प्रगतिमा भाँजो हल्ला यी कम्पोनेटो सुधार्न सके मात्र अहिले विद्युत प्राधिकरणले दाबी गरेको सफलता दिगो हुन्ने भने प्रशासनलालका समेत हुन्न्य।

१ Pratidin National Daily

प्रतिदिन

जिवांश भट्टा

संविधानले मौलिक अधिकार, दिगो विकास र लोक कल्याणकारी राज्यको अवधारणालाई जीवन्त बनाउन अग्रगामी प्राधान्यलाई आत्मसात गरेको छ। तर, बेरोजगारी र चरम महँगाली यी संवैधानिक गहनालाई धूलिसातून पार्दै लगेको छ। बढ्दो महँगाली जनजीवन, जीविका र समग्र हितमा प्रभाव पारेको छ। तपाईं हामीले खरीद गर्ने प्रत्येक सामानको चर्को मूल्य तिर्नुपरिहरेको छ। मूल्यवृद्धि र बेरोजगारीको दोहोरो मारले जनजीवन कष्टकर हुँदै गएको छ।

संवैधानिक अधिकार, दिगो विकास र लोक कल्याणकारी राज्यको अवधारणालाई जीवन्त बनाउन अग्रगामी प्राधान्यलाई आत्मसात गरेको छ। संवैधानिक अधिकार, दिगो विकास र लोक कल्याणकारी योजना पेश गर्नु भनेको संवैधानिक 'यारेन्टी' लाई अवज्ञा गर्नु हो। सकारात्मका सम्पूर्ण नीति-नियमहरू संविधानको भाग ३ मा अलिंपित मौलिक हकको राज्यको निर्देशक मिद्दान्तमा अधिरात्री हुनुपर्नेमा त्यसो हुन नसक्न दुर्भाग्यपूर्ण छ। अहिले बढ्दो महँगाली सबैलाई निराश बनाएको छ। खाद्यानन सामानीको मूल्यमा भएको अस्वाभाविक विद्युतलाई नै हैरै। टापाटोको औसत खुद्रा विक्री मूल्य यति महँगो छ। क्यों उभयोकाले त्यसको मूल्य पेट्रोलको मूल्यसँग तुलना गरिरहेको छ। ऐप्टोल टापाटरभन्दा सस्तो छ। ऐप्टोल नापारिकलाई यस्तो आयोगमा गर्ने थाल्यो। यहाँ नै अहिलेको विवाद हो।

सकिन्छ भने त्यही मूल्यमा एक किलो ट्यापाटर आउँदैन।

ट्यापाटरको खुद्रा मूल्य अहिले प्रतिकूलो २०० सय हाराहारी छ। हरियो सागापातो मूल्य पनि दिनहुँ आकाशिदै गएको छ। सामान्य आय भएको नागरिकलाई दुई छाक खान गाहो भएको छ।

यस्तो असहज परिस्थिति न्यूनीकरणका लागि संघर्ष, प्रदेश र स्थानीय सरकारले केकस्ता योजना सार्वजनिक गरे त? कही गरेको छैन। संवैधानिक 'यारेन्टी'

संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई खाद्य सम्बन्धी हकको 'यारेन्टी' गरेको छ। यो व्यवस्था मौलिक हकका रूपमा धारा ३३ ले प्रत्याभूत गरेको पाइन्छ। धारा ३३ ले प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हक प्रदान गरेको छ। त्यसैते उपरोक्तालाई गुणस्तरीय वस्तु तथा सेवाको यारेन्टी धारा ४४ ले गरेको छ। मर्यादित जीवन्त योजनाका लागि प्रत्येक व्यक्तिको धारा १६ ले समान धूर्क बाँचन आउने त्यसको लागि आयोगमा गर्ने थाल्यो।

संविधानले योजना सार्वजनिक अधिकार, कारबाही र धारान खोज्न राज्यको मानेन्दैन। किनकि युद्ध नै सहमतिमा रोकेर शान्तिमा प्रवेश गरेको हुँच।

नेपालमा पनि जनमुक्ति सेना पीडक हो भनी कैयैले उजुरी दिका छन् भने जनमुक्ति सेनाका सङ्गठनले हामी पीडक हैरै पीडित हैरै भर्मर वर्षामा राज्यलाई भनिरहेको छ। उसले भनेको छ कि युद्धकालमा राज्यको ध्वासात्मक युद्धमा, संसारको तिरस्कारपछि यो सिद्धान्तका बरेमा बढी ध्यान गरेको हो। यसको विवाद विद्युत जलविद्युत तथा सिद्धान्तका बरेमा बढी ध्यान गरेको हो। यसको विवाद विद्युत जलविद्युत तथा सिद्धान्तका बरेमा बढी ध्यान गरेको हो। यसको विवाद विद्युत जलविद्युत तथा सिद्धान्तका बरेमा बढी ध्यान गरेको हो।

नेपालमा पनि जनमुक्ति सेना पीडक हो भनी कैयैले उजुरी दिका छन् भने जनमुक्ति सेनाका ध्वासात्मक युद्धलाई भनिरहेको छ। उसले भनेको छ कि युद्धकालमा राज्यको ध्वासात्मक युद्धमा गर्ने यो अधिकारी र अधिकारियो जारी गरिएको छ। अझे युद्धसँग सम्बन्धित घटनाको छिनोफानो भएको छैन। परिणामतः यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो। यसको विवाद विद्युत जलविद्युत तथा सिद्धान्तका बरेमा बढी ध्यान गरेको हो। यसको विवाद विद्युत जलविद्युत तथा सिद्धान्तका बरेमा बढी ध्यान गरेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

संविधानले अप्रिविलेजका लागि आयोगमा गर्ने यो अधिकारी र अधिकारियो जारी गरिएको हो। यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

यो पीडितलाई परिषुक्त होइरहेको हो।

